

priekšstatiem par karu Polijā, Baltijas valstīs un citur. Masu apziņā Uzvaras diena būtībā aizsedz karu. Aptaujas liecina, ka līdz 75% iedzīvotāju uzskata, ka uzvara Otrajā pasaules karā ir centrālais Krievijas vēstures notikums. Krievu tauta tiek uztverta kā Eiropas glābēja. Savukārt holokausts ir izslēgts no masu apziņas. B. Dubins norādīja arī uz to, ka krievu sabiedrības priekšstati par karu tika izveidoti Brežņeva laikā kā reakcija pret dažādām kara atmiņas versijām, kuras radās inteliģences aprindās (t.s. leitnantu proza; lauku proza; GULAGa un Staļina terora ietekme uz to, kāpēc karš nesa tik lielus cilvēku zaudējumus).

Jāsaka, ka B. Dubina uzstāšanās izraisīja visai asus iebildumus no dažu Krievijas pārstāvju puses. Tā Krievijas Zinātņu akadēmijas Vispārējās vēstures institūta direktora vietnieks **Viktors Iščenko** iebilda B. Dubina tēzei, ka Krievijas akadēmiskajai videi rada problēmu tas, ka kara aina, kas dominē Krievijā, ļoti būtiski atšķiras no kara ainas citās valstīs. Pēc V. Iščenko domām, Krievija šajā ziņā ne ar ko neatšķiras, piemēram, no Polijas, kur arī pastāv atšķirīgi skatījumi. Problēma ir nacionālā kara tēla un individuālo kara tēlu atšķirībās.

Tomēr diskusija par B. Dubina referātu, tāpat arī citu Krievijas pārstāvju referāti liecina, ka problēmas pastāv. Varas centieni nostiprināt oficiālo Otrā pasaules kara mītu sabiedrības konsolidācijas vārdā konfliktē gan ar Eiropā valdošajām tendencēm dekonstruēt mītus, gan arī ar informāciju, kas ar jauniem pētījumiem un jauniem vēstures avotiem nokļūst akadēmiskajā apritē, turklāt tie konfliktē arī ar cilvēku individuālo un grupu atmiņu.

Daina Bleiere

STARPTAUTISKĀ KONFERENCE “JAUNĀKIE ARHEOLOĢISKIE PĒTĪJUMI” LIETUVĀ

2010. gada 26. novembrī Šauļos norisinājās ikgadējā Lietuvas Arheologu biedrības organizētā konference, veltīta jaunākajiem arheoloģiskajiem pētījumiem Lietuvā un kaimiņu valstīs. Konferences pirmā daļa bija atvēlēta Baltkrievijas, Igaunijas un Latvijas arheologu ziņojumiem par jaunākajiem atklājumiem savās valstīs, bet otrajā daļā pašmāju arheologi prezentēja savus pētījumus dažādu periodu senvietās Lietuvā.

Konferenci atklāja Lietuvas Arheologu biedrības vadītājs Zenons Baubonis ar svinīgu uzrunu. Pēc tam krājuma “Arheoloģiskie pētījumi Lietuvā 2009. gadā” atklāšanas runā Gintauts Zabiela īsi raksturoja katru rakstu, uzsverot, ka krājumā apkopotie materiāli ir aktuāli ne tikai tagad, bet īpaši nozīmīgi tie būs turpmākajiem pētījumiem.

Baltkrievijas delegācijas referāts klātesošos iepazīstināja ar HES applūdinājuma zonās pētītajām senvietām – kompleksu Komatava-4, kas apvieno četras senvietas (no paleolīta līdz bronzas laikmetam), kā arī viduslaiku Drutskas kapsētu. Sikāk tika apskatīti Minskas vēsturiskajā centrā pētīta

pilskalna izrakumu rezultāti un pētījumi Svislaha pilskalnā, kur vienkopus atrasti gan nomadu, gan Rietumeiropas izcelsmes ieroči.

Latviju konferencē pārstāvēja Inna Lazdiņa no LU Latvijas vēstures institūta. Viņa pastāstīja par plašākajiem pētījumiem un interesantākajiem arheoloģiskajiem atklājumiem Latvijā 2009. gadā, iesākumā raksturojot paveikto aizvēstures arheoloģiskajos pieminekļos, to skaitā Zvejnieku akmens laikmeta kompleksā, Rušenicas agro metālu perioda pilskalnā, Mežītes vēlā dzelzs laikmeta kompleksā un citur. Plašākie pētījumi Latvijā 2009. gadā norisinājās viduslaiku un jauno laiku arheoloģiskajos pieminekļos, tāpēc referāta lielākā daļa bija veltīta mūra pilis, pilsētās un kapsētās notikušajiem izrakumiem. Īsumā tika raksturots Rīgā, Ventspilī, Jelgavā, Cēsīs, Dobelē, Rūjienā, Raunā un citur atklātais.

Igauniju konferencē pārstāvēja Tartu muzeja arheologs Arvi Hāks (*Haak*). Viņš ziņoja par Igaunijas arheologu pētījumiem 2010. gadā. Iesākumā viņš raksturoja pētījumus Veibri akmens laikmeta kapulaukā, kur atsegti masu kapos apbedīti kaujas upuri. Igaunijas un Krievijas sadarbības projekta ietvaros norisusi arheoloģiskie izrakumi abos Narvas upes krastos. Tāpat veikti pētījumi Igaunijas pilskalnos, lielu daļu no kuriem vadījis Heiki Valks (*Valk*), ar mērķi izzināt varas attiecības Dienvidigaunijā. Referātā tika īsumā raksturoti arī izrakumi dažādās dzelzs laikmeta un viduslaiku apbedīšanas vietās, no kuriem īpašu uzmanību saistīja pētījumi Salmes (*Salme*) skandināvu kapulaukā, kā arī ziemā notikušie izrakumi Kukrusē (*Kukruse*), kur minus 15–20 °C pētīti 12. gs. beigu un 13. gs. apbedījumi. Kopumā 2010. gadā Igaunijā izsniegts ap 100 izrakumu atļauju, no kurām puse saistāma ar viduslaiku un jauno laiku senvietu pētniecību. Konspektīvi A. Hāks pastāstīja par izrakumiem Tallinā, Tartu un Kuresārē.

Pēc pārtraukuma sekoja Lietuvas kolēģu prezentācijas. Akmens laikmeta Naravu apmetnei bija veltīts Egidijus Šataviča (*Šatavičius*) referāts. Glābšanas izrakumu laikā apmetnes teritorijā izpētītas trīs paleolīta perioda dzīvojamās ēkas, atrastas arī mezolīta pirmās puses senlietas. Senvieta izmantota arī vēlāk – atsegti ar 17. gs. datējams apbedījums un 19.–20. gs. ēkas paliekas. Divos referātos tika apskatīti dzelzs laikmeta arheoloģiskie pieminekļi. Juļus Kanarsks (*Kanarskas*) iepazīstināja ar 2001.–2009. gada pētījumiem Kalnuvenu kapulaukā. Izrakumos kuršu vidējā un vēlā dzelzs laikmeta kapulaukā atrastas 459 senlietas, to vidū arī reti atradumi – siksnas sadalītājs ar asimetriskā krusta rotājumu un simbola “∞” formā veidota sakta. G. Zabiela referātā par vēlā dzelzs laikmeta dzīvesvietām ezeru salās analizēja to piederību un hronoloģiju. Biologs Darus Stončus (*Stončius*) referātu papildināja ar jaunākajām atziņām par bioloģijas un arheoloģijas saskares punktiem šo pieminekļu izpētē.

Vairāki ziņojumi bija veltīti pētījumiem viduslaiku un agro jauno laiku pilis. Albins Kunccevičs (*Kunccevičius*) referēja par pētījumiem Dubingū (*Dubingiu*) pilī, kas norisinājušies 2003.–2010. gadā. Referātu papildināja ģeoradara skenēšanas profilu attēli 3D formātā, kuros aplūkojami pils 15. gs. pamati. Algirds Žalnierus (*Žalnierius*) nolasīja referātu par saviem izrakumiem Kauņas pils dienvidrietumu bastionā, kā arī pastāstīja par pils rekonstrukcijas gaitu saistībā ar tās teritorijas pielāgošanu dažādām

sabiedriskām aktivitātēm. A. Žalnierus iepazīstināja klātesošos ar pētītās pils daļas attīstību, plānojumu, celtniecības īpatnībām, atradumiem un to datējumu.

Par arheoloģiskajiem pētījumiem agro jauno un jauno laiku kompleksā – Stabatišķes (*Stabatiškės*) ciema vietā referēja Oļegs Fedjajevs (*Fedjaevs*). Izrakumu gaitā atsegti 17.–19. gs., kā arī 19. gs. beigu – 20. gs. sākuma ēku pamati, trīs akas, trīs bērnu apbedījumi un četras zirgu apbedīšanas vietas. Atrastās senlietas dalāmas trīs grupās – 16.–17. gs. keramika, zirglietas un darbarīki; 18.–19. gs. sadzīves priekšmeti, monētas, fajansa un porcelāna trauku lauskas; 1. pasaules kara uguns šaujамie ieroči un to munīcija.

Noslēdzošais referāts bija veltīts arheoloģisko materiālu digitalizācijai, elektronisko datu uzglabāšanai un vienotas datubāzes izveidei, kura būtu pieejama sabiedrībai un atvieglotu arheoloģiskā materiāla izmantošanu pētniecībā. Referātam sekoja diskusijas lielākoties lietuviešu valodā. Nākamajā dienā konferences dalībnieki tika iepazīstināti ar Šauļu vēsturi un Šauļu apkārtnes arheoloģiskajiem un arhitektūras pieminekļiem.

Konference bija lieliska iespēja uzzināt jaunāko arheoloģisko pētījumu rezultātus Lietuvā. Interesanti bija iepazīties arī ar kaimiņvalsts arheologu pieeju jauno tehnoloģiju izmantošanā lauka pētījumos. Šāda veida zinātniskās konferences veicina ne vien jaunāko arheoloģisko atklājumu popularizēšanu un ātrāku ieiešanu zinātniskā aprītē, bet arī savstarpējo sadarbību gan pašmāju arheologu vidū, gan ar kaimiņvalstu pētniekiem.

Rūdolfs Brūzis, Inna Lazdiņa